

lignende Art, men af en ulige større Styrke end den, man ellers er saa rede til at bringe i Beregning, og man trøster med, at det er i alt Fald dog kun et moralsk Krav, der her kan opstaae, et Krav, som det staaer til Guds-eieren, om han vil, at respectere eller ikke; thi, naar Fasteledighed indtræder ved Konens Død, kan jo Gudseieren forlange sin Indfæstning, han kan jo da frit accordere med Enkemanden om Vilkaarene for det nye Fæste — altsaa trædes jo Eierenes Rettigheder i denne Henseende ikke for nær. Jeg skulde nu betvivle, at man, hvis en saadan Lov var gaaet igjennem, ikke vilde vide ogsaa her at opgjøre en Beregning, sigende, at her havde vi en moralsk Evang, som billigen kunde calculeres til saa og saa meget. Og forudsat endog, at man ikke gjorde dette, saa var i alt Fald Evangen dog tilstede, og vilde uoøve en saadan Magt, at den i Gjærningen ofte ingenlunde vilde staae tilbage for en retlig Forpligtelse. Det gjør mig ondt, at maatte sige det, men for mig stiller Sagen sig virkelig saaledes, at dette Forslag idetmindste — thi mere vil jeg ikke udtale — har Udseende af at ville skaffe en Uretfærdighed Indgang, under Masse af Sædelighedens Fremme; thi dette stiller man jo i Spidsen.

Men, mine Herrer! lader os betragte Forholdene, som de i Virkeligheden ere. Jeg har idetmindste aldrig hørt, at der iblandt Fæsternes Enker skulde gaae nogen ganske særdeles Usædelighed i Evang netop paa Grund af Bestemmelsen i Lovens 3—13—4. Hvad der muligen kan være skeet i eet eller andet enkelt Tilfælde, skal jeg lade være usagt, det kommer os her ikke ved; thi vist er det, at det vilde være en stor Daarskab at give en almindelig Lov, som den her foreslaaede, for saadanne enkelte Tilfældes Skyld, ligesom neppe heller Nogen vilde troe at omgjærde Fæste-Enkernes Dyd med noget uoverstigeligt Bolværk, ved at give dette Forslag Lovskraft. Men Hovedsagen

er, at det paa ingen Maade kan paastaaes, at Lovens 3—13—4 har foranlediget nogen overhaandtagende Usædelighed blandt Fæsternes Enker. Flere af de Herrer kjende for nøie til Fæstebefolkningen, til ikke at skulle kunne bedømme det. Hvorledes gaaer det da gjerne til i Virkeligheden. Aføde Gaardfæsternes-Enker blive hyppigt gifte. Naar en Gaard er ledig og Enken er ung, ja saameget desto bedre; hvis hun ikke er ung, men Gaarden er god, saa kan det ogsaa være godt, den paagjældende Expectant vil henvende sig til Gudseieren, og naar han med denne er bleven enig om Fæstevilkaarene, indgaaes Ægteskabet. Mangen Gudseier kunde ogsaa i slige Tilfælde have vist al den Lempelighed, som billigen kunde ventes. Ofte er paa saadan Maade Ægteskabet kommet i Stand; nu og da kan det ogsaa være, at Planen er mislykkedes. Vi saa i et Tilfælde, som forleden Dag blev omtalt, og som den ærede Forslagsstiller idag synes med stor Tilfredsstillelse at have taget til Indtægt, at en Ægteskabsplan gik overstyr, fordi man ikke vilde betale 6 Tdr. Byg aarlig meer end der blev tilbudt. (Nogle Stemmer: Forfjellen var større!). Nei, som Sagen blev refereret, tilbød man at ville give 18 Tdr. Byg aarlig, medens Vedkommende fordrede 24 Tdr.; denne Difference af 6 Tdr. Byg kunde man ikke komme ud over, derfor gik Ægteskabsplanen istykker for de 6 Tdr. Bygs Skyld. Sligt kunde træffe; men jeg troer dog virkelig, at Forholdene i Almindelighed ere saaledes, at, naar en slig Ægteskabsplan gik overstyr, og Liebhabereren ikke fik Gaarden, vilde han efter Omstændighederne nok vide at trøste sig, om ikke for Gaarden, saa ialtsald hvad Enken angaaer; og jeg troer just ikke, at Saadant ret ofte leder til usædelige Forbindelser, endfige at nogen overhaandtagende Usædelighed, som kunde gjøre særegne Lovforanstaltninger nødvendige, fra den Side skulde være at befrygte.